

גליון

שיחות רבינו ראש הישיבה שליט"א

פרשת ויצא תשפ"א

סעודה שלישית - שלום זכר

- טיוטה -

_____ כסלו תשפ"א _____

"גחלי אש"

לשמיעת שיעורים ושיחות

0772-277-277

נדבת ידידינו

הרה"ח ר' **יעקב ברוך מנדלסון** שליט"א

לעילוי נשמת אמו האשה החשובה

מרת **מלכה** ע"ה בת הרה"ח ר' **גדליהו זיסע** ז"ל

נלב"ע בשם טוב י"ד כסלו תשנ"ז

ולעילוי נשמת חותנתו האשה החשובה

מרת **חנה פערעלמאן** ע"ה ב"ר **יצחק הכהן** ז"ל

נלב"ע בשם טוב י"ד כסלו תשע"ח

לעילוי נשמת הרבני הנגיד הנכבד

הרה"ג החסיד **רבי אברהם נח הלוי קליין** ז"ל

ב"ר **אפרים חיים הלוי** ז"ל

נלב"ע כ"ג כסלו תשע"ג

נדבת בנו ידידינו

הרה"ח ר' **מרדכי יהודה הלוי קליין** שליט"א

לתרומות ולהנצחות
ניתן לפנות למכון

© כל הזכויות שמורות

מכון **"עברא דדשא"**

להוצאת ד"ת של רבינו ראש הישיבה שליט"א

טל: 077-4703647 | פקס: 03-739-5330

מייל: droshosry@droshosry.com

ניתן לפנות לקבלת הגליונות מידי שבוע

שב"ק פרשת ויצא תשפ"א

סעודה שלישית:

כתיב (כח, י) 'ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה', ופירש רש"י מחז"ל (ב"ר סח, ו) 'לא היה צריך לכתוב אלא וילך יעקב חרנה, ולמה הזכיר יציאתו, אלא מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם, שבזמן שהצדיק בעיר הוא הודה הוא זיוה הוא הדרה, יצא משם פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה'. ומקשה השפת אמת (תרל"ו ד"ה ברש"י) **'הא כל הקושיא היה מאחר שאין שבח ותועלת ביציאה רק ההילוך למה נכתב היציאה, ואם כן תוגדל הקושיא בתירוץ זה, כי חסרון היציאה אין צורך לכתוב.'**

והנה בדרך כלל יש להעמיק בתירוץ של השפת אמת שקשה להבינם כראוי במחשבה ובעמקות, אבל הקושיות בדרך כלל הם קושיות חזקות המובנות לכל - געזונטע קשיות, שפת אמת'דיגע קשיות, כדרכו בשפת אמת על הש"ס, אבל בכאן צריך להתבונן בהבנת הקושיא. דיש להבין מש"כ **'כי חסרון היציאה אין צורך לכתוב'**, הלא דברי רש"י מלאים עם מאמרי חז"ל, דילפינן מאות או תיבה או פסוק יתרים, ולפעמים למדים ממה שחיסר הכתוב, שהרי מכל קוץ שבתורה ניתן ללמוד תילי תילים - כי לא דבר ריק הוא, וכאן הרי באו להורות לנו דבר גדול שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם, ואמאי **'אין צורך לכתוב'**. ואם המכוון היה לרושם גשמי, יתכן ויובן שלזה לא בעי פסוק וילפוטא מחז"ל, כי הדבר ניכר וידוע לכל, אבל הלא בא ללמדנו שיציאת צדיק עושה רושם - א אינערליעכע רושם. ועוד, דהתינח אם ביציאת יעקב אבינו היתה נשאר העיר באר שבע ללא צדיק בכלל, אולי היה אפשר"ל שמובן לכל שכשהעיר נשארת בלי צדיק הרי זה עושה רושם, ואין צורך לכתוב, אבל כאן הרי יצחק אבינו נשאר שם, אלא דבכל זאת ביציאת יעקב מהעיר נסתלק שם בחינת יעקב אבינו ע"ה, מדתו וכחו, וכמבואר במדרש (סח, ו) 'לא דומה זכותו של צדיק אחד לזכותו של שני צדיקים', ומנא הוי ידעינן שבכה"ג עושה רושם בלי שהתורה תלמדנו.

וי"ל בשני פנים, או שהשפת אמת זי"ע דיבר לבני היכלא דיליה, שהיה פשוט להם, שכשהצדיק יוצא מן המקום הרי חסר ההשפעה של הצדיק, הבחינה והכח של יעקב אבינו ע"ה, ומה לה לתורה לכתוב זאת. וכמו שאמרנו פעמים רבות על דבה"ק של השפת אמת, שדיבר לפי דרגתם. [ובוודאי גם עלינו ללמוד ולהתייגע בדבה"ק, ואף מה שכתב בראש פרשתו שיעקב אבינו ע"ה הרים כל הגשמיות להקב"ה, ולא היה דבוק בגשמיות רק בחיות

השי"ת בלבד, ומסיים 'וכן יש לכל אחד ללמוד עצה היעוצה במדרש הנ"ל קודם עשיות כל דבר גשמי למסור נפשו לה' אחד להתדבק בפנימיות החיות מהשי"ת בלבד, ועי"ז יוכל להתקדש אף במעשה גשמי', והרי הוא כותב 'לכל אחד' - וכוונתו גם לעמך יודען שהיו גרים בעיירה גור, ולא רק לבני עליה, ואנו תמהים: רבי! אונז האלטען נישט דארט! אמנם אפש"ל שאכן לא כתב שכל אחד עליו לעשות כן, כי אם היה כותב כן לא מצינו ידינו ורגלינו, וכל מעשינו היו פסולים מעיקרא, על כן דקדק לכתוב יש לכל אחד ללמוד. וזה צריך להיות המכוון כשלומדים ספר שפת אמת, ס'איז א הויכע ספר, א טיפע ספר, אבער עפעס האט מען, והלימוד בו הוא בבחינת 'מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי'. לפעמים האדם עוד יכול להרגיש טוב עם עצמו במדרגה שהוא אוחז בעבודת ה', ומדמה שהוא בראש הסולם העולה בית קל, וכשלומדים ספה"ק שפת אמת, מגלים את האמת, אז מ'איז נאך אונטען אויף די גאנצע וועג פון ארויף צו גיין.]

ובאופן אחר יש לפרש קושיית השפת אמת, ע"פ דברי המהר"ל (בגור אריה) שהקשה דאם 'ויצא יעקב' נכתב משום שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם, למה לא כתב 'ויצא יעקב' בפרשה הקודמת, ששם נכתב כל שהות יעקב אבינו בבאר שבע, והו"ל למיכתב 'ויצא יעקב וילך פדנה ארם' (תולדות כה, ז), ומה השייכות לפרשתן דאיירי מהשהות של יעקב בבית לבן. ומתרץ דנכתב דייקא בפרשה הזאת מפני שהוא מדבר עתה איך היה יעקב צדיק ונגלה עליו הקב"ה, ויציאת צדיק כזה עושה רושם, אבל בפרשה שלפניה לא איירי מצדקתו כלל, ולא הוי משמעות המקרא שעושה רושם. דהיינו, הגם שכהיום אכן אנו יודעים למפרע הצדקות של יעקב אבינו - שאין לנו השגה כלל באבות הק', אבל בפרשת תולדות מבואר גם ש'ויאהב יצחק את עשו', ורק בפרשת ויצא כתוב גדלותו ומעשיו. אבל לכאורה קשה להבין את דבריו, שהרי אחרי שכהיום אנו יודעים צדקת יעקב אבינו, א"כ גם אם היה כתוב 'ויצא יעקב' בפרשת תולדות היינו יודעים לדרוש שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם, שהרי התורה ניתנה לנו אחרי המאורעות [ולפני שנתחלקה לפרשיות].

אלא כוונת המהר"ל הוא, שמזה שנכתב 'ויצא יעקב' בפרשת ויצא שכל כולה איירי מיעקב אבינו ע"ה, ולא בפרשת תולדות דאיירי על היציאה מבאר שבע, הרי זה סימן שלא בא הכתוב להשמיענו חסרון המקום של באר שבע, אלא את מעלת יעקב אבינו ע"ה, שזה חלק מההילוך של יעקב אבינו. וזו היא קושיית השפת אמת דלכאורה אין ליציאתו העושה רושם וחסרון במקום שייכות וקשר למעלתו וגדלותו של יעקב אבינו ע"ה, ולכן 'חסרון היציאה

אין צורך לכתוב' כאן בפרשת ויצא. ודברי המהר"ל והשפת אמת הם שני כתובים המשלימים ומאירים זה את זה.

ומבאר השפת אמת **'ויש לפרש הענין להיפוך'** שאין זה חסרון למקום שהצדיק יצא משם, אלא **'כי כל זמן שהצדיק בעיר הוא הודה זיוה כו', פי' שאין השבח נקרא על שם המקום מאחר שהצדיק עודנו שמה, אבל ביציאתו מהמקום נשאר רשימה בהמקום, וזה שבח המקום שהיה דר בו אותו צדיק, ומקבל המקום חשיבות מרשימה זו שמניח הצדיק במקומו'**. ובפשוטו אפשר לבאר כוונתו על חלק הגשמי של העיר, וכפי שהיתה ההרגשה - וכן הרגישו אחרים - בשעה שנכנסו לק"פ אצל הרבי הבית ישראל זי"ע, שלא ידעו לתאר הצורה הגשמית של השלום שטוב, וגם לא ידעו לומר איזה ספרים מונחים בארון, כי בשעה שנכנסים אל הרבי, הרי הרבי נמצא, והוא תופס את כל המחשבה ואת כל המקום, והחדר והחפצים שבו בכלל לא היה להם קיום מצד עצמם, וכן הגידו חסידים אחרים על הרבי שלהם. כן כל זמן שיעקב אבינו היה בעיר, עיר באר שבע לא היתה קיימת, לא רחובותיה ולא בתיה, שהרי יעקב אבינו ע"ה בעיר, ורק אחרי שיצא מן המקום, יש חשיבות גם לעצם המקום, ונותנים שבח למקום מחמת הרשימה שהצדיק השאיר, כי בכל מקום שהצדיק עובר אינו בסתמא, אלא עבודתו שם הוא בבחינת עולם שנה נפש, ומשפיע גם במקום כמו בזמן ובנפש.

אבל יש להעמיק יותר, שאין המכוון רק על מקום הגשמי, שכל זמן שהצדיק שם אין לו שום חשיבות, ורק ביציאת צדיק מן המקום נותנים שבח למקום הגשמי מחמת הרשימה של הצדיק, כי הרי בבאר שבע אחרי יציאת יעקב אבינו, עוד נשאר שם יצחק אבינו ע"ה - שפסק ממנו יצר הרע ויחד הקב"ה שמו עליו בחייו ואמר 'אלקי יצחק' (כח, יג ורש"י שם), וא"כ בוודאי עדיין אין חשיבות לחיצוניות של המקום. אלא כוונת השפת אמת להשפעה הרוחנית מיעקב אבינו ע"ה, לבחינה של יעקב אבינו מה שפעל במקום, שכל עוד שיעקב אבינו היה בבאר שבע, לא היתה ניכרת ההשפעה, כי לא היתה התחלקות בין יעקב אבינו גופיה להשפעתו מבחינתו ומדתו, אלא היה יעקב אבינו, ולא היתה מציאות להשפעת יעקב אבינו עליה. ורק אחרי יציאת יעקב מן המקום, היה איזה מקום לדבר על הרשימה שהאיר והשאיר שם יעקב.

ואם כן אין זה חסרונו של המקום, אלא אדרבה, מעתה ביציאת הצדיק, יכולים להגדיר מעלת המקום, מצד הרשימה שהשאיר שם יעקב אבינו, ונכתב דייקא בפרשת ויצא, כי הוא מורה על מעלת וגדלות יעקב אבינו, וחלק מעבודתו מה שהשפיע על המקום.

וממשיך השפת אמת **‘וכן מצינו בבריאתו של עולם שכל זמן שלא ברא הקב"ה את עולמו, לא היה לעולם מציאות, כי לא היה רק השי"ת’**, שאין זה כמו שרגילים לחשוב שלפני שהקב"ה ברא את העולם - לא היה עולם, אלא שלפני בריאת העולם לא היה שייך שיהיה בריאת העולם, כי האור אין סוף של הקב"ה מילא את הכל, ולא היה מציאות להמציא עולם, **‘ואחר הבריאה’** כלומר אחר ההעלם של האור אין סוף, שכביכול הקב"ה העלים או צמצם את עצמו [ואין הבדל באיזה לשון מכנים ואומרים זאת, כי אנו כנבונים אין יכולים באמת להבין שלא היתה מציאות שיתהווה בריאה ונבראים, ואיננו יכולים להשיג מה היה לפני בריאת העולם, רק יכולים לחזור על המבואר בספה"ק], אזי **‘קיום כל העולם מה שהניח הקב"ה רשימה המקיימת הכל, כנודע ליודעים’**, כי גם אחר הבריאה לא נעשית הבריאה כדבר הנברא ועומד בפני עצמו, די וועלט עקזעסטירט נישט פאר זעך, נאר עס עקזעסטירט א רשימה וואס די אייבערשטער האט געלאזט אויף דער וועלט. **‘כנודע ליודעים’**, כי אין אנו יודעים ומשיגים ידיעה זאת כלל, כי בעינינו נראה שהעולם מתפתח ומשתבח ביותר עם יותר חכמה ויותר התקדמות [אמנם אין הדמיון דומה ליציאת צדיק מן המקום, ששם המקום היה קיים גם לפני היציאת צדיק, ובבריאת העולם לא היה קיום לבריאת העולם לפני בריאתו, ורק אחרי שהקב"ה כביכול העלים והתכסה, נעשה מציאות לבריאת העולם].

שאלני אחד על מה שאמרנו (ס"ג לך סוף מאמר א) ששלמה המלך ע"ה ראה את כל העולם לעומקו ולרחבו, וראה כל ההתפתחות שיש בדורינו, שהיה חכם מכל האדם - כפשוטו - בכל הדורות, וסיים את ספר קהלת באמרו **‘את האלקים ירא ואת מצותיו שְׁמור כי זה כל האדם’**. ושאל דאם אכן כן הוא, שידע כל ההמצאות והתקדמות הטכנולוגיה, אמאי חיפש את השמיר לחתוך אבני המקדש, הרי היה יכול להמציא ולהשתמש עם קרן לייזר, ועם זה לחתוך את האבנים ללא מתכת. אמנם התשובה הוא, שלמה המלך ע"ה אכן ידע כל החכמות הללו, והיה בידו לעשות כל מה שיש בימינו אנו, אבל לא חיפש לעשות וללמד חכמות אלו, שלמה המלך בחכמתו לימד לנו משלי וקהלת, ויותר מהנה, ער האט בכלל נישט געוואלט גיין אויף די אנדערע וועג, וואס ווייניגער מ'איז אין די וועלט איז בעסער, וכמו שאמר הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזיבז ז"ע **‘וועלט וועלט וויא לעכטיג ביסטו פאר**

איינער וואס איז דערהויבען פון דיר'. בעינינו הגשמיות נראה, שבכל ההתפתחות בעינינו עולם הזה, העולם מתקדם והולך, אבל האמת הוא שהעולם נסוג והולך לאחור, שהרי העולם היה נקי יותר בלא כל ההתקדמות של חשמל, טכנולוגיה וכדו'. ואמנם אנו חיים בדורנו אנו, וצריכים להתנהג כמנהגו של עולם, עם מה שהקב"ה נתן לנו בדור שלנו, אבל רצון ושאית האדם להתקדם ולהתפתח, צריך להיות לפתח את הרוח והנפש, ולא את העולם, בעסער מאכען די מענטש און נישט די וועלט.

כולנו אחוזי התפעלות מההמצאה החדשה, החיסון לנגיף הקורונה, אבל עלינו להתבונן למה לא עשה הקב"ה מראש את החיסון, אין זה אלא כדי שיבקשו רחמים, וכדאיתא בגמרא (ברכות י:): חזקיה גזז ספר רפואות והודו לו, ופירש רש"י 'כדי שיבקשו רחמים', כי אם היה לנו כל הרפואות היו שוכחים את הקב"ה, וגזז את ספר הרפואות כדי אז א תפלה פון א יוד זאל זיין א תפלה כראוי, וכולי האי ואולי. ואין אנו מבינים את המוטל עלינו, ועסוקים רק בלחפש רפואות וחיסונים במקום לזכור את הרבנו של עולם, אם כי בוודאי צריכים לעשות השתדלות ולחפש רפואות, אבל אין לנו לשכוח את העיקר, וייל נישט דאס איז דער וועלט - אין זה העולם, חכמת העולם והתקדמות העולם - הוא החכמה של משלי וקהלת, שהרי עיקר העולם הוא הרשימה שהניח הקב"ה מהאור אין סוף שקדם לעולם, און צו דעם דארף מען שטרייבען, מ'לעבט נישט אויף צו לעבען - אין חיים כאן עבור להעביר את החיים, אלא תפקיד ומטרת החיים הוא שבכל מקום ובכל זמן ובכל נפש, בכל יום ויום, צריך האדם לפעול דבר מה עבור הבורא ית"ש.

ומסיים השפת אמת, דברים הנוגעים הלכה למעשה, 'זכן נוהג ענין הזה בכל המעשים שכל אבר שנעשה בו מצוה ועבודה בקדושה, נשאר בו רשימה קדושה, והוא תיקון האדם'. מרוב שאנו שקועים בגשמיות, התעוות המבט שלנו על התרי"ג מצוות שנתן לנו הקב"ה, וגם אם ב"ה אין מסתכלים עליהם כתר"ג בעיות כמו שיש כאלו של"ע המצוות אצלם הן בעיות שצריכים לחפש פתרונות עבורן, עדיין בכל זאת ההסתכלות היא שהם תרי"ג משימות, פעקלעך שניטנו לעול על צווארינו, אבל האמת היא שלקיים מצוה אין הכוונה אז מ'טוט די מצוה און מ'האט אפגעטוהן, עושים את המצוה ונפטרים מהמשימה, אלא המצוה צריכה להשאיר רשימה באדם, וכמבואר כמה פעמים בשפת אמת (חנוכה תרנ"ד ד"ה איתא בקדמונים, תרנ"ה ד"ה איתא, בא תרנ"ט, ועוד) על הפסוק (משלי ב, א) 'ומצותי תצפון אתך' - שמצוה הוא צוותא עם הקב"ה לא רק בשעת קיום המצוה, כי עיקר תכלית המצוה

הוא להיות נשאר ממנה חקיקה ורשימה באדם, כל מצוה הוא עוד צוותא ועוד קשר של האבר שבו נעשית המצוה לרבונו של עולם.

בצפרא דשבתא אומרים בתפלת נשמת 'על כן אברים שפלות בנו, ורוח ונשמה שנפחת באפינו, ולשון אשר שמת בפינו הן הם יודו ויברכו', ויש לדקדק אמאי מתחילים עם 'אברים שפלות בנו', הלא בשבת קודש שיש לנו נשמה יתירה, קען מען האבען עפעס א געפיהל אין א נשמת, והנפש והרוח הם מרגישים את ההתעוררות להודות ולברך לה', ואמנם צריכים את כלי הדיבור, אבל אמאי מתחילים עם כלי המעשה, וכי אמירת נשמת הוא עם הידים והרגלים. אלא המכוון הוא, אדרבה, כי קילוסו של הקב"ה עולה מן התחתונים (עי' מדרש תהלים יט (ושבת נ:)), דייקא מן האברים - כלי המעשה, כי האברים אכן אינם יכולים להרגיש לחשוב ולדבר, אבל עם האברים שפלות בנו הרי מקיימים את המצוות, עם היד שבהו נטלנו לולב, והרגלים שרצו לדבר מצוה ולא היו רצות להרע ח"ו, בהם נשאר רשימה של קדושה. על כן אברים שפלות בנו - די גאנצע קרעפט פון די מענטש, די גאנצע קערפער פון די מענטש [כל כוחות הגוף של האדם], מהם עולה שבח וקילוס האמיתי להבורא ית"ש, מלאכים האט די אייבערשטער אויבען אויך, ומתחילים את השבח דייקא מאברים שפלות בנו, אז די גאנצע גוף איז זיך מזעזע מיט א שבח צום אייבערשטען, מכל איברי הגוף מזדעק שבח וקילוס להקב"ה, **'שכל אבר שנעשה בו מצוה ועבודה בקדושה, נשאר בו רשימה קדושה'**, מיט יעדער מצוה ווערט מען נענטער צום אייבערשטען, און מען איז מער שייך צום אייבערשטען.

יעקב אבינו ע"ה ביקש 'ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש' (כח, כ), ומקשים דפשיטא היא ש'לחם' הוא כדי 'לאכול' ו'בגד' הוא 'ללבוש', ויתורא הוא [אמנם איתא שצריכים לפרש ולפרט היטב את הבקשה בתפלה, דאיתא במדרש (אסתר ז, כד) על שהיה מהלך בדרך ושביר את קרסולו, והתפלל שיזדמן לו חמור, עבר לפניו גוי והכריח אותו לשאת על כתיפו חמור קטן, וזה משום שלא פירש בתפלתו שיזדמן לו חמור לרכוב עליו (ועי' אוה"ח הק' ואתחנן ג, כג), אבל כאן לחם ובגד יש להם רק פירוש אחד, לכאורה אין צריך להוסיף לאכול וללבוש], והרבה פירושים נאמרו בזה.

ויתכן לפרש, ע"פ המסופר שפעם בא חסיד לרבו להתלונן על חתנו שאינו יודע לעשן ואינו יודע לשתות משקאות חריפים, אמר לו הרבי הרי טוב שכן, והלואי ימשיך כך כל ימיו, ומה מקום לטענה ותלונה, השיב החסיד: רבי, הוא אינו יודע לעשן והוא כן מעשן, הוא אינו יודע לשתות והוא כן שותה. וזה המכוון בבקשת יעקב אבינו ע"ה 'לחם - לאכול', שנדע

איך לאכול, כי הכנסת האוכל לפה בהנאת גרון ומעיין - אין זאת אכילה המבוקש, אונז עסען נישט, אונז זענען זיך מלעיט מיט עסען, אנחנו מלעיטים את עצמנו עם האוכל.

בכמה מקומות מצינו שמוזכר הלשון הלעטה על אוכל, אצל עשו כתיב שביקש 'הלעיטני' נא מן האדום האדום הזה, ופירש רש"י 'הלעיטני' - אפתח פי ושפוך הרבה לתוכה, כמו ששנינו (שבת קנ"ה:) אין אובסין את הגמל אבל מלעיטין אותו. ולא רק בשפיכת הרבה נזיד עדשים לתוך הפה כמו עשו נקרא הלעטה, אלא גם אכילה מועטת באופן מגושם וגס נקראת הלעטה, וכמו שפירש רש"י על הפסוק (קדושים יט, יח) 'לא תלך רכיל' - לא תיכול קורצין, שהיה משפטם לאכול בבית המקבל דבריהם שום הלעטה, והוא גמר חיזוק שדבריו מקויימים ומעמידם על האמת, ואותה הלעטה נקראת 'אכילת קורצין' [ועלינו לראות ש'גדולה לגימה שמקרבת' (סנהדרין קג:) לא יהיה לדבר רכילות, אלא לטובה, ווארימקייט והיימשיקט עם בני החבורה, לדבר מצוה ולהתעוררות של קדושה].

וזה מה שלמדנו השבוע בדף היומי, בסוגיא דלשון נקיה, דאיתא (פסחים ג:) שכהן אחד אמר על לחם הפנים 'הגיעני כזנב הלטאה' ובדקו אחריו ומצאו בו פסול, ואחרי כן מביאה הגמרא 'ההוא ארמאה דהוה סליק ואכיל פסחים בירושלים, אמר כתיב 'כל בן נכר לא יאכל בו' (בא יב, מג), 'כל ערל לא יאכל בו' (שם, מח), ואנא הא קאכילנא משופרי שופרי, אמר ליה רבי יהודה בן בתירא מי ספו לך מאליה, אמר ליה לא, אמר ליה כי סלקת להתם אימא להו מאליה ספי לי' וכו', ופירש רש"י 'האי עובדא נקט הכא משום ההוא דלעיל דגרמו שניהם לבדוק אחריהם, וההוא נקט משום לשון מגונה'. ו"ל שיש בזה עומק, כי רש"י (ד"ה ספו) פירש 'ספו לי מאליה' - הלעיטוני מן האליה, שרבי יהודה בן בתירה אמר לארמאה לבקש לאכול בדרך הלעטה ורעבתנות, ועי"ז דייקא אשכחיהו דארמאה הוא [כי מזה לבד שיבקש אליה, אין כ"כ להוכיח, כי יש עמי הארץ שאין יודעים שאליה לגבוה סלקת], כי כשחכמים ראו שאין לו את ההרגשה של קדושה באכילת הפסח, ומבקש להלעיט לו מן האליה, זה גרם להם לבדוק אחריו, ולפ"ז גם בעובדא דארמאה בדקו אחריו מחמת דיבור מגונה [ומדוקדק בפירוש רש"י, שעל מה שריב"ב שאל 'מי ספו לך מאליה' פירש 'נותנים לך מן האליה לאכול', ועל מה שריב"ב אמר לו שיאמר פירש 'הלעיטוני'].

ועל זה ביקש יעקב אבינו ע"ה 'לחם' - לאכול, שביקש רבונו של עולם! איך וויל האבען לחם לאכול, אויף צו עסען, נישט מער, לצורך קיום הגוף לעבודתו ית"ש. ולא כמו שאנו לדאבוננו מלעיטים את עצמנו בלחם. וכן ביקש 'בגד - ללבוש', ובבעל הטורים 'ב' במסורה,

הכא - 'ובגד ללבוש', ואידך 'ללבוש את הבגדים' (אחרי כא, י'), השימוש הגדול והגבוה ביותר שיש בבגדים הוא אצל הכהן גדול ביום הכיפורים במקום הקדוש ביותר, וזה ביקש יעקב אבינו שהבגד יהיה בשביל ללבוש, למטרה שלו, עם המשמעות הנכונה, ולא מלבושים לשם יוהרא ושררה.

ואף אם אין אנו במדרגה הזאת של לחם רק בשביל לאכול, כי אנו מלעיטים את עצמנו, אבל עכ"פ יכולים לבקש שיהיה 'לחם לאכול' - רק בשעת האכילה, אז מ'דארף עסען עסט מען, אבל לא לפניה ולאחריה כעבודה זרה - ששלשה ימים לפניה ולאחריה עסוקים עם התקרובת לע"ז, לא להיות עסוק לפני האוכל - מתי כבר יגיע האוכל, ואחרי האכילה - נישט זיין שקוע און פארקאכט אין עולם הזה, שלפניה ולאחריה לא יהיה מסביב האוכל, אדרבה, מבקשתו של יעקב אבינו ע"ה **יש לכל אחד ללמוד עצה היעוצה**, ולשאוף להתעלות ולהגיע לדרגת לחם - לאכול, ולא הלעטה ח"ו.

איתא באמרי אמת (תרפ"ט ד"ה ויצא יעקב וכו') שכל שבת קודש בשעת רעוא דרעוין הוא בבחינת 'ציאת צדיק מן המקום עושה רושם', וכפירוש השפת אמת שנשאר רושם במקום, כי בצאת השבת שהקדושה מסתלקת גם כן נשאר ממנה רשימה, וצריך תמיד לזכור ולהאחז בשבת. והרי כולם יש להם שייכות אל השבת, וכמ"ש החידושי הרי"מ זי"ע בשם הרה"ק הרבי ר' בונם זי"ע, צו 'מחלליה מות יומת' בין איך יא א מחותן און צו 'שמחו במלכותך' בין איך נישט קיין מחותן?! וכל שבת ושבת עושה רושם בכל נפש ישראל.

ודבר נפלא מצינו ברש"י בראש פרשתו כשמביא מאמרם ז"ל שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם, מסיים 'וכן 'ותצא מן המקום' (רות א, ז) **האמור בנעמי ורות** [וכן שם ברות מציין רש"י לפסוק בפרשתו, כדרכו], רש"י נקט 'נעמי ורות', והרי ערפה גם יצאה, אלא ערפה היתה גויה ורות התגיירה, אמנם הרי באותה שעה רות עדיין לא התגיירה [ועי' בגור ארי' ולבוש]. אלא דבר גדול למדנו כאן, אז א מענטש וויל - אם אדם יש לו רצון אמת, כבר יציאתו עושה רושם, ער האט שוין עפעס אויפגעטוהן, ואף שרות הלכה אח"כ מהמקום ולא נשארה שם ולא חזרה לשם, אבל הרצון שלה להתגייר היה במקום ההוא, והרצון לבד כבר מניח רשימה במקום. ואם גוי לפני הגירות יש כח לרצון שלו, בוודאי שלנו בני ישראל יש את הכח הזה, שכל איש ישראל יכול להיות בבחינת 'ציאת צדיק מן המקום עושה רושם, שהשבת תעורר אותו עם התעוררות אמיתית, שיעשה חפץ מהשבת, ער זאל עפעס מיט נעמען פון דער שבת, און מ'זאל קענען גיין אין גוטע וועגען.

למדנו השבוע בדף היומי, הסוגיא הראשונה במסכת פסחים, מחלוקת רב הונא ורב יהודה, רבי הונא אמר אור נגהי הוא, ורב יהודה אמר אור לילי הוא, ובהו"א הבינה הגמרא שנחלקו אימתי בודקים את החמץ, אם בליל ארבעה עשר או ביום ארבעה עשר, ואחר מ"מ באריכות מסקינן (ג.) דכולי עלמא אור אורתא הוא, ואור לארבעה עשר היינו בלילה, והמחלוקת הוא בלשון, דבאתריה דרב הונא קרו נגהי, ובאתריה דרב יהודה קרו לילי. ואחד מהראיות שהגמרא מביאה (ב.) 'מיתבי 'הללוהו כל כוכבי אור' (תהלים קמח, ג), אלמא אור אורתא הוא [והיינו 'כוכבי לילה', שממשלתם בלילה], הכי קאמר הללוהו כל כוכבים המאירים, אלא מעתה כוכבים המאירים הוא דבעי שבוחי שאינן מאירין לא בעו שבוחי, והא כתיב (שם, ב) 'הללוהו כל צבאיו', אלא הא קמ"ל דאור דכוכבים נמי אור הוא, למאי נפקא מינה [ואם כדי ללמוד בלילה כדאיתא בגמרא (עירובין סה.) 'לא איברי סיהרא אלא לגירסא', זהו באור הירח, כי באור הכוכבים בלבד קשה ללמוד, וגם היום שיש לנו תאורה, עדיין צריך לזכור שלא איברי סיהרא אלא לגירסא, דהיינו שללמוד תורה צריך להתייגע, גם לאור הלבנה בלבד], לנודר מן האור, דתנן הנודר מן האור אסור באורן של כוכבים' [והנוב"י (בגליון על הגמ', בצ"ח, ותשובות תניא יר"ד סי' קמד) כתב שאין זה לא משנה ולא ברייתא, ובנדרים הולכים אחר לשון בני אדם, והנודר מן האור אסור באורן של כוכבים].

והנה 'בעו' משמש בב' לשונות, בעו מלשון צריך ובעו מלשון בקשה ורצון, וע"פ הפשט פירושו אלא מעתה רק כוכבים המאירים צריכים לשבח, וכוכבים שאינם מאירים אינם צריכים לשבח. אבל יתכן לפרש, אלא מעתה כוכבים המאירים רוצים לשבח להקב"ה - כי יש להם עם מה לשבח - הם מאירים, אבל כוכבים שאינם מאירים לא בעי לשבוחי?! האם אינם רוצים לשבח?! אמנם הם אינם מאירים, אבל יש להם רצון לשבח להקב"ה.

ונפק"מ הוא לכל איש ישראל, כי ישראל נמשלו לכוכבים (עי' מגילה טז. ושמו"ר א, ג), ומבואר בשפת אמת (ויגש תרנ"ז, שמות תרנ"ז, ועי' ויקהל תרנ"ו - והובא בשפ"א תהלים) דבחד קרא כתיב (תהלים קמז, ד) 'מונה מספר לכוכבים לכולם שמות יקרא', ובאיך קרא כתיב (ישעיה מ, כו) 'המוציא במספר צבאם לכולם בשם יקרא', אלא שאכן לכולם בשם יקרא - כל בני ישראל דבקים בשם אחד בשם המיוחד, כולם שייכים להקב"ה, אבל יש לכל אחד שם מיוחד בפני עצמו - שיש לו שליחות משלו, עבודה מיוחדת שאין אדם אחר יכול לעשותה, כל אחד ואחד לפי התכונות שלו ולפי המצב והקושי שלו, ולפי הנסיגות והדור שהקב"ה הוריד אותו, ובכל מצב שהוא אין איש ישראל בטל - לכולם בשמות יקרא. וגם הכוכבים שאינם

מאירין בעו שבוחי, הם רוצים לשבח להקב"ה, יש להם את הרצון (ועי' שפתי צדיק תרומה אות מה ושה"ש אות לב).

ועם הרצון אפשר לפעול גדולות ונצורות, דהנה אמרו חז"ל (ב"ר ה, ד) על הפסוק (איוב כח, יא) 'מִבְּכִי נִהְרֹת חֶבֶשׁ' - 'לא פירשו המים התחתונים מן העליונים אלא בבכיה', וכמ"ש שמים התחתונים היו בוכים ואמרין אנן בעיין למהוי קדם מלכא (עי' תיקו"ז תי' ה יט; ותי' מ פ), ובזכות זה שאמרו אוי לנו שלא זכינו לעלות למעלה להיות קרובים ליוצרנו, הובטחו להיקרב במזבח במלח בכל השנה, וניסוך המים בחג (עי' רש"י ורבינו בחיי ויקרא ב, יג). ולכאורה הרי רצו להיות קרובין לגבי מלכא, ואיך נתפייסו המים במעט ניסוך המים ומלח, שביחס למי הים הרי הם כאין וכאפס. אלא מה שרצו להיות קרובין קדם מלכא, אין הכוונה להתקרבות בעלמא, אלא שהמים התחתונים בכו כי רצו שגם להם תהיה איזה שהוא תכלית ותועלת אמיתית, להיות מוקרבים וקרובים עם שייכות לרבונו של עולם. והנה מבואר במהר"ל (גבורות ה' פרק מ) שהדבר היותר חומרי בהאי עלמא הוא מים, כי כל דבר נברא מחומר וצורה, וכמה שהדבר קרוב יותר לרוחניות כך יש לו יותר 'צורה', ולכן מכל הדברים שבעולם אפשר לייצר צורות שונות, או כלים וכדומה שהם בעלי צורה, אבל המים אין להם צורה עצמית כלל, והם לא מקבלים שום צורה, ובכל כלי שישפכו אותם לתוכו יקבלו המים מיד את צורת הכלי. והגם שהמים הם הדבר החומרי ביותר - בחינת כוכבים שאינן מאירין, בכל זאת יש להם רצון עז להתקרב לרבש"ע, כי רוצים להגיע לתכלית ותועלת [ויש להם רצון תמידי כדאיתא בזוה"ק (ח"א סט): על הפסוק (תהלים פט, י) 'בשוא גליו אתה תשבחם', שהמים התחתונים מתרוממים בחפצם להתקרב, וזה שכתבם, עי"ש]. ואם מצינו שהמים יש להם השתוקקות ורצון תמידית להיות קרובים לגבי מלכא, עאכ"כ אנו שהקב"ה הפיח בנו נפש רוח ונשמה, בוודאי צריכים לחיות עם רצון לשבח את הקב"ה, ולהיות קרובים לגבי מלכא.

ומסקנת הגמרא הוא באתריה דרב הונא קרו ליה נגהי - אור לארבעה עשר, ובגליון הגמרא הובא מהערוך שהוא כינוי כמו שקורין לסומא סגי נהור. אך יש בזה משמעות עמוקה, כי דייקא באתריה דרב הונא הפכו את החושך לאור, הפכו את הלילה ליום, אתריה דרב הונא אין המכוון לאנשים העוסקים בעניני העולם הגרים במקומו של רב הונא, אלא התלמידי חכמים של אתריה דרב הונא, שעליהם נקרא המקום - כי זה שבח וחשיבות המקום - הרושם שמניחים שם.

ואיתא בגמרא (כתובות קו.) 'כי הוו קיימי רבנן ממתיתבא דרב הונא ונפצי גלימיהו הוה סליק אבקא וכסי ליה ליומא', ומפרש המהרש"א דבגדים - גלימא המכוון למדות טובות של האדם, וכדכתיב (קהלת ט, ח) 'בכל עת יהיו בגדיך לבנים', ותלמידי רב הונא, אחר שקמו מלימודם מרבם רב הונא לא עסקו בחיי שעה, רק עסקו במדות הטובות, דבעת קומם מן הספר קיימו למעשה מה שלמדו - תיקון המדות, ואבק מדותיהם הטובות מכסים ליה ליומא, דהיינו את כח העובדי כוכבים כמ"ש (סוכה כט.) חמה לוקה סימן רע לעובדי כוכבים שמונין לחמה, וישראל מונין ללבנה ונמשלו ללבנה (שם וסנהדרין מב.). כי תלמידי רב הונא, סלקו את החושך, ומה שאמרו כסי ליה ליומא - היינו מה שאצל הגויים נקרא אור, ובאמת אינו אלא חושך, כי כל מעשי הגויים הם חושך, וכמו שבדורנו אנו העולם הוא חשוך ולא מואר, וכמו שאמר הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזיבו ז"ע 'וועלט וועלט וויא פינסטער ביסטו פאר איינער וואס ליגט אין דיר', העולם שקוע ושרוי בחשיכה. וזהו באתריה דרב הונא קרוי ללילה נגהי, שתלמידי רב הונא האירו את העולם, בידעם שכל העולם אינו אלא רשימה מהאור אין סוף ב"ה.

והרה"ק מקאצק ז"ע אמר לרבי הירש טומשובער ז"ל שהפירוש בדברי הגמרא הוא, שחשכו עיניהם מראות איזה אבק ולכלוך עלול להתחבא ולהסתתר מאחורי גלימיהו, אפילו אחר שיושבים במתיבתא דרב הונא, אם לא מנערים אותה, בודקים אותה, מנקים אותה ומטהרים אותה בעת הלימוד, ואין מקיימים למעשה מה שלומדים. ושניהם אמת, במתיבתא דרב הונא, היו תלמידי חכמים אמיתיים והגונים, ולהם נאה ונכון פירוש המהרש"א, וכשאנו לומדים את הגמרא צריכים לדעת מה שפרשו בטאמשוב, לדעת איזה לכלוך יכול להיות טמון מתחת השמונה בגדים, אם אין עובדים על המדות.

הדרך העולה בית קל - להגיע לדרגת באתריה דרב הונא להאיר את הלילה, הכל מתחיל עם רצון עז והשתוקקות אמיתית, כדכתיב בפרשתן (לא, ל) שלבן אמר ליעקב 'כי נכסף נכספתה לבית אביך למה גנבת את אלהי', כמה תוכחת מוסר יש לנו יש לנו ללמוד מפסוק זה [והגם שהוא מדברי לבן ליעקב אבינו ע"ה, אבל מאחר שנכתב בתורה, עלינו ללמוד מזה], 'כי נכסוף נכספתה' - לכל איש ישראל יש רצונות וכיסופין לקדושה, וכלשון השפת אמת (תרומה תרס"ב) שכל נפש ישראל יש בה השתוקקות נפלא אל מי שבראה - הבורא ית"ש, ומה שאין אנו מרגישים בכך, כי כסינו את הרצון הפנימי של הנפש בשכבות רבות של רצונות לגשמיות וחומריות, והרצונות הגשמיים מכסים את הרצון הפנימי של הנפש, ועל זה באה

התוכחה לכל אחד ואחד 'למה גנבת את אלהי' - יש בכך רצון להתקרב אל ה', למה אתה גונב את הרצון והנך נכסף לדברים שקריים, ואילו הרצון שבך לקרבת אלקים גנוב אצלך - עלום ומכוסה אצלך [עי' תוס' (ע"ז מד: מעילה ז): 'תשובה גנובה' - עלומה ומכוסה].

צריכים להתעורר עם רצון לה', נכסוף נכספתה לבית אביך, וע"י הרצון יכולים להגיע להיות כוכבים המאירים. השי"ת יעזור שתמיד נוכל לקיים רצונו ית"ש.

שלום זכר:

כתיב (כח, כ) 'ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש', ובבעל הטורים 'ב' במסורה, הכא - 'ובגד ללבוש' ואידך 'ללבוש את הבגדים' (אחרי כא, י). ו"ל ע"פ פירוש נפלא מל"ק אאז"ל בדברי הגמרא (מגילה כז: רב הונא הוה אסר ריתא [היה חגור במין גמי] וקאי קמיה דרב, אמר ליה מאי האי, אמר ליה לא הוה לי קידושא ומשכנתיה להמיינאי ואתאי ביה קידושא, אמר ליה יהא רעוא דתיטום בשיראי, כי איכלל רבה בריה, רב הונא איניש גוצא הוה, גנא אפוריא, אתיין בנתיא וכלתיה שלחן ושדיין מנייהו עליה עד דאיטום בשיראי, שמע רב ואיקפד, אמר מאי טעמא לא אמרת לי כי ברכתך וכן למר', ויש להבין למה היה רב צריך לזאת שיעטפוהו במשי, בפרט שעטפוהו בטעות [ועי"ש בהג' הב"ח], אלא הכוונה היא שלרב הונא היו בנים טובים, חתנים טובים, רבה בר רב הונא, רבא בר רב הונא, וזה הכוונה דאיטום בשיראי, דאיתא בגמרא (סנהדרין צג.) על הפסוק (זכריה ג, ג) 'ויהושע היה לבוש בגדים צואים', וכי דרכו של יהושע כהן גדול ללבוש בגדים צואים אלא מלמד שהיו בניו נושאים נשים שאינן הגונות לכהונה, ועל כן כאשר הבנים והבנות נישאים להגון להם הרי זה בבחינת בגדים נאים, ובשעת הנישואין של רבה בריה, שראו שכל בנותיו וכלותיו כראוי, צנועות המתנהגות והמתכסות כדת יהודית, הוה ליה הנאה כמו מהעשירות, ועל זה ביקש רב שיברכהו שגם זרעו יהיה כך (עי' פני מנחם פסח עמ' נ ושולי הגליון מגילה שם).

ובזה י"ל המסורה, דכתיב שם בפר' אחרי 'והכהן הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו שמן המשחה ומלא את ידו ללבוש את הבגדים את ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרם', דהיינו שכהן גדול הממלא מקום אבותיו לובש את הבגדים, דהיינו שהוא בבחינת בגדים נאים. וזה מה שביקש יעקב אבינו ע"ה - בגד ללבוש, רעכטיגע יודישע קינדער. ואצל לבן היה להיפך, דאיתא במדרש (ב"ר ע, יט) שלבן לקח משכונות מכל בני העיר כדי שלא יגלו את הרמאות, ובספר צאינה וראינה מבואר שלבן לקח מהם המעילים למשכונות, וי"ל כי לבן

רצה את המעילים - הבגדים לעצמו, כי רצה שהבנים והבנות ילכו בדרכיו, וכשיעקב אבינו שאלו 'מה פשעי מה חטאתי כי דלקת אחרי' (לא, לו), השיב לבן 'הבנות בנתי והבנים בני' (לא, מג), שרצונו היה שלא ילכו בדרך של יעקב אבינו, אבל 'מה אעשה לאלה' שהנני רואה שכבר מחונכים בדרך הישר.

והדרך לזכות בבנים טובים - 'ושבתי בשלום אל בית אבי והיה ה' לי לאלקים' (כח, כא), וכפירוש רש"י שם שלא ימצא פסול בזרעי, מתחיל כשהאב בעצמו הוא בן טוב לאביו, שבעצמו מקיים 'שבתי בבית ה' כל ימי חי'. יעזור השי"ת שכולם יזכו לגוטע ערליכע ולייטישע קינדער.

לבן התחיל לדבר בלשון יחיד 'טוב **תתי** אתה לך מתתי אתה לאיש אחר' (כט, יט), ואח"כ אמר בלשון רבים 'מלא שבע זאת ו**נתנה** לך גם את זאת' (שם, כז, עי' רש"י). וי"ל משום שזה המשך למה דכתיב (שם, כו) 'לא יעשה כן במקומנו', שהוא מצדו היה מסכים, רק בני העיר לא מסכימים, וכעת הם הסכימו ליתן, וכמ"ש הרמב"ן. וי"ל עוד, שעכשו שיעקב כבר היה חתנו, דיבר על עצמו כמו שאנשים מכובדים מדברים על עצמם בלשון רבים, עי' רמב"ן. עוד י"ל, שהרי לבן לקח משכונות מכל בני העיר, והוצאות החתונה יהיו מכל בני העיר, ולכן אמר בלשון רבים - שהם הנותנים. אך האמת הוא, כי רחל היתה מיועדת ליעקב אבינו מלמעלה, ולא לבן נתנה ליעקב, וזה 'נתנה' נתונה היא לו משמים.

